

ANNO DOMINI DCXXXVIII.

HONORIUS I,

ROMANUS PONTIFEX.

NOTITIA HISTORICA IN HONORIUM PAPAM I.

(Lib. Pontif. Ed. Blanch., t. IV.)

^a Honorius, natione Campanus, ex patre Petronio temporebus suis multa bona fecit. Hic eruditus clericus. ^b Temporebus suis renovavit omnem ^c familiam

VARIANTES LECTIONES.

^d Cod. Luc. 494, v, minus III diebus. ^e Cod. Luc., cimilium; a', cimeliam vel supellectilem.

VARIORUM NOTÆ.

^a—1. *Honorius*. Quod semel suasit necessitas, temporumque calamitas, ut clerus populusque Rom. auferent in Bonifacii V electione atque consecratione, id in successoris Honorii non esse factum ex ipso Anastasio constat catalogisque et Codd. omnibus consentientibus. Si enim Honorius sedit annos XII, menses XI, dies XVI, fuitque depositus die 12 Octobris, ut constantissime omnes tenent, ordinatus idem fuit die 27 Octobris, unde postremis inclusis ad diem depositionis totidem anni, menses, dies sunt quot regnavit Honorius. Cum autem prædicta dies 27 Octob. sit Dominica anni 625, ut indicat lit. Dom. F, interpontificium igitur fuit anni unius ac dierum trinum, non dierum duntaxat XIII, ut habent fere omnes Codd. et catalogi, præter vulgatum, qui omni procal ratione præsertim vacationem mens. VI, dierum XVIII. Ant. Pagius recte animadvertit non posse Honorii primordia serius constitui anno prædicto 625, idque arguit ex pontificis litteris ad episcopos Epiri, Id. Dece. nb., indict. 14, quæ exstant in Collect. Rom. Holstenii, pag. 248. quas litteras Papebroch. mendosas putat, quia sibi contrarias ob detractum Honorio annum, cujus initia collocat anno 626, adeoque ab eodem Pagio arguitur, an 625, n. 16, quasi eam collectionem non viderit. Hinc vero Pagii, cætera eruditissimi, allucinatio ingens patet; is enim depositione cum Anastasio definita die 25 Octobris, licet mortem bidui retro trahat, ordinatum fatetur Honorium die 27 ejusdem mensis, et anni. Quæ autem aures audire possunt, unica tantum die media inter depositionem et ordinationem, pontificem electum, ordinatumque eo præsertim tempore cum principis iusto Constantinopoli exspectabatur, absque ulla canonica electione, ac potissimum contra Bonifacii III decretum, paucis ante annis editum, ne pontifex eligatur nisi tertia post depositionem die? Iluc accedit libri diurni pontificum æqualis eorum temporum auctoritas, ubi, cap. de elect. pontif., ad Exarch., ita legitur: Pontificalis memoriæ illo de presentibus curis ad æternam requiem evocato, ut assolet humanis rebus accidere, magna nos tristitiarum moles obstrinxerat proprio dispensatore frustratos. Sed non diu in afflictione persistere consueta Dei nostri benignitas sperantes in se dereliquit. Triduo enim nobis exiguis in oratione manentibus, ut omnium mentibus cælestis dignatio demonstraret, quem dignum, etc. Certe Pagius, nisi, Beate loco deceptus, Bonifacii V sedem plus æquo produxerat, his modo angustiis non hæreret. Quæ cum ita sint, vacatio sedis inter Bonifacium et Honorium per se patet, anni quidem unius, ac dierum trium, proindeque error Cod. perie omnium et catalogorum habentium dies XIII ab Arabica ut arbitror, citra 15 absque punctis iurisco barbaroque more sequioris ævi emanatus. De emortu il Honorii die, seu depositionis, liquet ex Anastasio; de anno autem, nempe 628, eruditus omnibus constat, præsertim Papebrochio, in Conat. hist., Sirmondo,

A in Synopsi ad Collect., Anast. et Antonio Pagio. Ita annum hunc vagum in diversa ab aliis distractum restituendum putavi; quæ restitutio nisi ardeat, rei periculum feliciter fiat. CERNUS.

—2. *Honorius*. Anno Redemptoris nostri 626, decima tertia die mensis Maii, Honorius Campanus creatus est pontifex Romanus. Hujus temporibus orta est hæresis Monothelitarum et propagata. An Honorius fuerit Monothelita, gravis quæstio. Sed verior est sententia omnium fere orthodoxorum nostri temporis illa, qua Honorius ab omni labe et suspitione hæreseos expurgatur. Adversus eum stabant Monothelitæ, suum esse asserentes. Sed pro eo pugnabant Maximus contra Pyrrhum, Joannes IV, Martinus I, Agatho, aliive plures pontifices Romani Honorium sibi vindicantes. Vide doctissimam Severini Bini adnotationem, tom. V. Concilior., ad Vitam Honorii; Bellarminum, lib. IV de Rom. pontif., cap. 11; et Baronium, anno 633. BIN. et LABB.

B —3. *Honorius*. Petronii de la Marca, viri consularis filius, Campanus, decimus papa regnicola, imperatore Flavio Heraclio, sedit in Petri cathedra annos XII, menses XI, dies VII, creatus et consecratus die Dominico VII Idus Novembris, anno 622. Videre est in sextæ synodi Constantinopolitanæ tertiæ vulgatiæ Codicibus sanctissimo huic viro Monothelitarum hæresis crimen impingi, cum falsissimum sit ipsum huic hæresi unquam subscripsisse, in quo constat eam condemnasse, ut ex Maximi monachi ejus contemporanei, qui sub Martino papa vixit, epistolis Græcis, et dialogo contra Pyrrhum patriarcham Constantinopolitanum, hæreticum Monothelitam, quæ in Bibliotheca Palatina exstat, satis manifestum est. Eundem etiam pontificem catholicum semper fuisse scriptis confirmarunt Emmanuel Calles Græcus, Joannes de Turrecremata cardinalis, lib. de Primatu S. R. E., et nostris temporibus Albertus Pighius, in lib. de Ecclesiastica Hierarchia. Cæterum vulgata sextæ synodi exemplaria a Græcis corrupta, ejusque canones, in quibus Honorius condemnatur, supposititios esse, ex Theophane Isauro, Græco Historiæ ecclesiasticæ scriptore, docet Anastasius Bibliothecarius, in Historia sua Latina, quam ex eodem Theophane, Nicephoro, et Georgio abbate composuit. Hæc animadvertit Gulielmus Sirletus, Calaber, cum esset sedis apostolicæ protonotarius, qui cum doctrina, pietate et omnium virtutum genere, cumulatissimus existeret, ad collegium cardinalum meruit promoveri, et memoria illius nunc in benedictione est. CACCONIUS.

^b *Temporebus suis renovavit*, etc. De Honorii erga divinum cultum reverentia in disponendis rebus ecclesiasticis, atque munificentia in ædificandis, ornandis, dotandisque ecclesiis, multa admiranda apud Anastasium inveniuntur. Omnem enim prope clerum renovavit, basilicam beati Petri tegulis æneis, ex Jove Capitolino sumptis, cooperuit, altareque sancto Petro argento incrustavit, multis aliis additis orna-

beati Petri apostoli, et investivit confessionem beati Petri ex argento puro, quod pensat libras centum octuaginta et septem. ^a Investivit ¹ regias januas in ingressu ecclesie majoris, quæ appellantur medianæ ex argento, quæ pensant libras noningentas septuaginta quinque. Fecit et ² cerostatas majores ³ ex argento paria duo, quæ sunt ante corpus beati Petri apostoli, pensan. sing. libras ⁴ cclxxii. Fecit et ad beatum Andreæ apostolum, ubi supra, ante confessionem ⁵ tabulas ex argento, quæ pens. libr. septuaginta tres. Hujus temporibus levatæ sunt trabes in Ecclesia beati Petri apostoli numero sexdecim. ^b Hic cooperuit ecclesiam ⁶ omnem ex ⁷ tabulis æreis, quas levavit ^c de templo, quod appellatur ⁸ Romæ

ex consensu piissimi Heraclii imperatoris. Eodem tempore ^d fecit ecclesiam beatæ Agnetis martyris milliario ab urbe Roma tertio, via Numentana, a solo, ubi requiescit. Quam undique ornavit ^e et exquisivit, ubi posuit multa dona. Ornavit autem sepulcrum ejus ex argento, quod pensan. libras cclii. Posuit et desuper ciborium æreum deauratum miræ magnitudinis. Fecit et ¹⁰ Gabathos aureos ¹¹ quatuor, pensan. sing. libras singulas. Fecit absidam ejusdem basilicæ ex ¹² musibo, ubi etiam multa ¹³ bona obtulit. Item fecit basilicam beati A. ollinaris martyris in urbe Roma, in porticu beati Petri apostoli, quæ appellatur ¹⁴ ad palmata a solo, ubi dona multa largitus est.

VARIANTES LECTIONES.

¹ Al., regi s ingressus ecclesie ejus quas vocant mediana, etc.

² Cod. Luc., cerostata majora.

³ Al. om. ex argento.

⁴ Al., lxxii.

⁵ Al., tabulam argenteam quæ pensat, etc.

⁶ Al., ejus ex tegulis æreis.

⁷ Cod. Luc., regulis.

⁸ Cod. Luc., Romuli.

⁹ Al. om. et exquisivit.

¹⁰ Cod. Luc., Gabatas.

¹¹ Al., tres.

¹² Cod. Luc., musivo.

¹³ Cod. Luc. et al., dona.

¹⁴ Cod. Luc., palmaria.

VARIORUM NOTÆ.

mentis. Eadem sanctæ Agnetis martyris a solo refecit. Eadem sancti Pancratii via Aurelia restituit, templum quoque Anastasii ad Aquas Salvias, templum quatuor Coronatorum martyrum; templum sancti Severini, apud urbem Tiburtinam, magnificentissimi operis ædificavit, et argento, auro, porphyreticis et marmoreis lapidibus incrustatione parietum, opere tectorio, vermiculatoque exornavit. Restituit etiam cœmeterium sanctorum Marcellini et Petri: multas alias ecclesias restituit, et multas de novo construxit; primusque instituit ut unoquoque Sabbato a sancto Apollinari ad sanctum Petrum iretur cum litanis. Sed mirabilius plane est quod ejus epitaphium et vetus alia inscriptio a Canisio, tomo VI antiq. Lect. relata, testantur, ipsum nempe extinxisse schisma Istriae de tribus capitulis, quæ laus est non minima. Sed cum in sancto Gregorio probaverimus schisma illud durasse usque ad Sergium papam, vel sub Honorio omnino sopitum non est, vel schismatici iterum post Honorii mortem lapsi sunt. PAGIUS.

^a Investivit regias januas in ingressu ecclesie majoris, quæ appellantur Medianæ, ex argento, Regiæ sunt majores fores ecclesiarum. Joannes Monach., in Vit. sancti Odonis abbatis Cluniacens., de apro quem vocat singularem: *Ille autem, omissa feritate, ut ingredienti aditus a quorvis concederetur, prædictas regias diutius pulsavit, atque oris sui spuma, quo adherere potuit, linivit.* Porta basilicaris idem est. Frodoard., in Chronic., ad ann. 820: *Rhemis in monasterio sancti Petri ad portam basilicarem.* Idem, lib. iv Hist. Rhem. cap. 46, majorem portam basilicæ sancti Petri regiam vocat. Paulin., epist. 53: *In amplissimam gloriosi Petri basilicam, per illam venerabilem regiam, cærulea eminus fronte ridentem.* Anastas., in Conone: *Qui missi fuerunt de exercitu ad custodiendas regias basilicæ, clausas observabant.* Idem in Gregorio III: *Ab arcu altaris usque ad regias.* Idem, in Leone III: *Fecit in basilica Dei Genitricis ad præsepe, in ingressu præsepii, regias vestitas ex argento purissimo.* ALTASERRA.

^b Hic cooperuit ecclesiam. Basilicam sancti Petri tegulis æreis ex Jove Capitolino sumptis cooperuit. CACONIUS.

^c De templo. Templum hoc, ex quo tabulas æreas, sive ut habent Mss. Codd. Regius, Freheri, Mazzerini, et Thuani uterque, tegulas æreas ab traxit Hu-

norius ex Heraclii Imp. consensu, et ecclesiam omnem S. Petri cooperuit, templum dicitur Romæ in aliis autem Codd. templum Romuli. Illud quidem Romæ, quæ velut, Dea impie colebatur, ab Adriano exstructum fuit, et Veneris templo adjunctum. De quo hæc habet Dio lib. 69: *Ipse quidem Adrianus descriptionem templi Veneris et Romæ ad eum (scilicet ad Apollodorum architectum) mittens, quippe significans sine illius opera et ministerio etiam ingentia ædificia extrui posse, quærebat, an illud ædificium recte se haberet. Rescripsit de templo, et sublime illud et concavum fieri oportere, ut ex loco superiori in sacrum usque viam insignior prospectus esset, et magis conspicuus; concavum ad excipiendas ludorum machinas, quæ in eo latenter compingi, et inde ex occultis in theatrum duci possent.* Ubi vero situm esset hujuscemodi templum ipse Anastasius docere potest, qui scripserat in Vita Felicis IV: *Hic fecit basilicam SS. Cosmi et Damiani in urbe Roma, in loco qui appellatur Via sacra, juxta templum urbis Romæ.* Fuit igitur non procul ab Amphitheatro, cum, juxta Apollodori mathematici descriptionem, inde peti ludorum machinæ, eodemque referri deberent: ideoque multis persuasum est, duo illa septa, quæ in hortis Sanctæ Maræ Novæ adhuc supersunt, esse hujus templi rudera. Tantæ autem celebritatis fuit, ut eo insignirentur ipsa imperatorum numismata, qualia nuper effossa sunt in nostro Pedenontano agro ad vicinia Montisregalis, et in Regia Gaza asservantur, fortasse aliquando in eruditorum oculos proditura. Quod si templum Romuli ab Anastasio indicatum malis, hoc pariter non exiguæ apud Romanos venerationis fuit, deque eo Dionysius Halicarnas. lib. 1. ubi agit de Luercali: *Ostenditur secundum viam, qua itur ad Circum, templumque ei proximum, in quo est Lupa præbens pueris duobus ubera.* Fuit igitur ad Lupercal in octava regione, post curiam, aut ad basilicam Porciam, ubi nunc ædes Sanctæ Mariæ Liberatricis. Discimus interim ex his Actis pontificalibus, alterutrum eorum templorum Christ ano VII seculo superluisse, tabulis, statusque opulentum, tandem fortasse a principibus servatum, quod priscorum Cæsarum simulacra contineret. BENCINUS.

^d Fecit ecclesiam beatæ Agnetis. Ut carmen in abside indicat. CACONIUS.

Hic fecit constitutum in Ecclesia, et decrevit ut per omnem hebdomadam Sabbato die exeat litania, ad beatum Apollinarem, et ad beatum Petrum apostolum cum hymnis et canticis populus omnis occurrere debeat. Fecit et ecclesiam beato Cyriaco martyri a solo via Ostiensi milliario septimo, ubi et donum obtulit. Eodem tempore fecit ecclesiam beatorum martyrum quatuor Coronatorum, quam et dedicavit, et donum obtulit. Fecit ecclesiam beato Severino a solo juxta civitatem Tiburtinam milliario ab urbe Romana vigesimo, quam ipse dedicavit, et dona multa obtulit. Renovavit et cœmeterium beatorum martyrum Marcellini et Petri, via Lavicana. Eodem tempore fecit basilicam beato Pancratii martyri, via Aurelia milliario secundo a solo, et ornavit sepulcrum ejus ex argento, quod pensavit libras centum viginti. [Et ibi constituit mola in murum in loco Trajani juxta murum civitatis, et

formam, quæ deducit aquam in lacum Sabbatinum, et sub se formam, quæ conducit aquam Tiberis.] Fecit et ciborium super altare ex argento, quod pensavit libras cclxxxvii, et arcus argenteos quinque, qui pensavit singuli libras xv. Fecit et candelabra aurea tria, quæ pensavit singuli libras, ubi multa dona simul obtulit. Fecit ecclesiam beatæ Lucie in urbe Roma juxta sanctum Silvestrum, quam et dedicavit, et dona multa obtulit. Fecit ecclesiam beato Adriano martyri in tribus Fatis, quam et dedicavit, et dona multa obtulit. Sed et multas alias fecit, quæ enumerare longum est. Fecit autem ordinationes tres, per mensem Decembrem presbyteros xiii, diaconos xi, episcopos per diversa loca numero unum et octuaginta. Qui etiam sepultus est in basilica beati Petri apostoli, sub die quarto Idus Octobris. Et cessavit episcopatus annum unum, menses septem, die septemdecim.

VARIANTES LÉCTIONES.

- ^a Al., a B. Apollinare ad B. Petrum, etc. ^b Al., ab urbe Roma. ^c Uncinis inclusa desunt in Cod. Luc.
^d Cod. Luc. et al., cclxxxvii. ^e Al., bona. ^f Cod. Luc., Æriano; et postea al., Martini.
^g Cod. Luc., foris. ^h Cod. Luc., multa alia bona. ⁱ Al. om. per mensem Decembrem.
^k Cod. Luc., Labb. et Mansi, presbyteros xxxi. ^l Cod. Luc., diaconos xi.
^m Al. add. ubi supra sub die iii, etc.

VARIORUM NOTÆ.

^a Et formam quæ deducit aquam in lacum Sabbatinum, et sub se formam, quæ conducit aquam Tiberis. Honorius formam, id est, aqueductum deduxit ex lacu Sabatheno in Urbem, in atrium ecclesiæ beati Petri apostoli. Eandem restituit Adrianus I. Anastas., in ejus Vita: Formam quæ vocatur Sabbathena, nimis confracta existens, per quam decurrebat aqua per Centenarium in atrio ecclesiæ beati Petri apostoli, etc. Eandem restituit Gregor. IV. Anast., in ejus Vita: Formam quæ Sabbathena nuncupatur, etc. Forma Sabbathena est, quæ deducitur ex lacu Sabatheno, qui Angularius vocatur, l. Rutilia Polla, ff. de contrah. empt. Unde nomen a tribus angulis, quos præ se fert via Aurelia qua ducit in Vaticanum, ut nos docuit Platina in Adriano. In atrio ecclesiarum erant canthari seu fontes aquarum, quæ foris in magno sumptu ducebantur per fistulas in usum ecclesiarum. Anastas., in Gregorio II: Sancti Laurentii pariter ecclesiam foris muros sitam reparavit, atque aquam, fistulis compaginatis, post multum temporis in eadem ecclesiam reduxit. ALTASERRA.

^b Fecit ecclesiam beato Adriano martyri in Tribus Fatis, quam et dedicavit. Tria Fata locus in Urbe, ejus meminit Procop., de Bell. Gothic., lib. ix, ad fin. Quod comprobatur et alio loco Anastasii in Adriano: In ecclesia vero beatorum Cosmæ et Damiani in tribus Fatis vestem de stauracin fecit. Et rursus: Basilicam sanctorum Cosmæ et Damiani sitam in Tribus Fatis restauravit. Ne in hi tribuam aliena, hoc jam observavit Lacerda, Adversar. cap. 140, n. 27. Forte etiam legendum de Tribus Satis, id

est, tribus annis, juxta vulgare rusticorum, qui numerant annos per sata, seu segetes. Virgil., eclog. 1: Post aliquot mea regna vident mirabor aristas.

ALTASERRA.

^c Sed et multa alia. Inter multa alia quæ Honorius pontifex gessit unum est, quod populos Christianæ religionis expertes ad Christi fidem adduxit, missis verbi Dei ministris, qui eos docerent. Ab Honorio enim Birinum episcopum in Britanniam missum fuisse, a quo Saxones Occidentales Christianam fidem susceperunt, Beda (Lib. iii, cap. 7) testatur: Eo tempore, inquit, gens occidentalis Saxonum, qui antiquitus Gevisæ vocabantur, regnante Cynigisso, fidem Christi suscepit, prædicante illis verbum Birino episcopo, qui cum consilio papæ Honorii venerat Britanniam, promittens quidem se illo præsentem in intimis ultra Anglorum partibus, quo nullus doctor præcessisset, sanctæ fidei semina se esse sparsurum; unde et jussu ejusdem pontificis per Asterium Genensem episcopum in episcopatus consecratus est gradum. MARKUS.

^d Qui etiam sepultus est. Obiit tandem Honorius papa die duodecima mensis Octobris anni sexcentissimi trigesimi octavi postquam, ut habet Anastasius, sedisset annos duodecim, menses undecim, dies septemdecim, tam die ordinationis, quam mortis aut sepulture, ut sæpe fit, in summam collato, ex quo manifestum fit nos juxta mentem Anastasii ordinationem ejus recte conjunxisse cum die 27 Octobris anni 625, cum, eodem teste, obierit et sepultus sit in basilica beati Petri apostoli sub die quarto Idus Octobris. PACCUS.